Maska kao didaktičko sredstvo za razvoj samopouzdanja, kreativnosti i učeničkih kompetencija

***OBLAST*:** Čitalačka pismenost i Matematička i prirodno-naučna pismenost

POLAZIŠTE – ZAŠTO JE PRAKSA PROVEDENA?

- Praksa je razvijena iz potrebe za primjenom inovativnih i kreativnih pristupa u nastavi i vannastavnim aktivnostima, s posebnim fokusom na jačanje učeničkih kompetencija i poticanje samopouzdanja, naročito kod učenika iz socijalno-ekonomski marginaliziranih grupa.
- Polazište predstavlja iskustvo stečeno kroz edukaciju „Potencijali i načini poticanja samopouzdanja kod učenika/ca“, realizovanu 19. februara 2022. godine u Tuzli. U okviru tog iskustva razvijena je ideja o povezivanju hemije i bosanskog jezika i književnosti kroz istraživački pristup, analizu značajnih nobelovaca, eksperimente, dramske tehnike i metode te sveobuhvatan dramski proces.
- Karakterističan element prakse bila je **karakterna pozorišna maska**, koja je korištena kao didaktičko sredstvo. Maska je učenicima omogućila drugačiji način izražavanja i učešća u dramskom procesu. Kod pojedinih učenika doprinijela je prevazilaženju nelagode od javnog nastupa i treme, dok je kod drugih podsticala analizu vizuelno predstavljenih karakternih osobina i razvoj kritičkog mišljenja.
- Poseban izazov predstavljao je rad s učenicima šestog razreda PŠ „Solana“, koji prethodno nisu imali mogućnost učešća u javnom nastupu ovog tipa. Zbog toga je tokom realizacije bilo potrebno kontinuirano ih motivisati, osvještavati značaj dramskog pristupa i pružati podršku u savladavanju uočenih teškoća.

CILJNA GRUPA DJECE

- Praksom su bili obuhvaćeni učenici šestih i osmog razreda, s posebnim fokusom na učenike koji su direktno učestvovali u dramskom procesu. Posebno su bili značajni učenici iz socijalno-ekonomski marginaliziranih grupa.
- Učenici su kroz različite uloge i aktivnosti imali priliku razvijati samopouzdanje, kreativnost i vlastite kompetencije. Kod dijela učenika bila je prisutna nelagoda u situacijama javnog nastupa i potreba za dodatnim podsticajem. Dramski proces omogućio je postepeno suočavanje s tim izazovima, uz kontinuiranu podršku nastavnica.
- Učenici koji su učestvovali indirektno uključivali su se kroz publiku, pružanje podrške, izradu rekvizita, likovno oblikovanje prostora i alternacije. Na taj način praksa je omogućila različite oblike učeničkog angažmana, uključujući i organizacijske i kreativne zadatke.

CILJEVI PRAKSE

Opći cilj

Poticanje samopouzdanja i razvoj učeničkih kompetencija primjenom dramskih tehnika i karakterne pozorišne maske kao didaktičkog sredstva u nastavi i vannastavnim aktivnostima.

Specifični ciljevi

- razvijati funkcionalno znanje primjenjivo u različitim nastavnim predmetima i životnom okruženju;
- razvijati i primjenjivati dramske tehnike i metode;
- osposobljavati učenike za izražavanje misli, potreba i osjećanja verbalnim i neverbalnim putem;
- podsticati učenike da prevazilaze nelagodu i tremu povezanu s javnim nastupom;
- razvijati kritičko mišljenje i sposobnost uočavanja karakternih osobina;
- razvijati čitalačku pismenost kroz pisanje biografije lika, imenovanje njegovih osobina i karaktera te pisanje ličnih osvrta i refleksija;
- razvijati sposobnost povezivanja znanja iz hemije, jezika i književnosti i dramske pedagogije;
- osposobljavati učenike za primjenu hemijskih termina i simbola u odgovarajućim aktivnostima;
- razvijati kreativni potencijal učenika;
- podsticati saradnju, odgovornost i aktivno učešće u zajedničkim aktivnostima;
- jačati učeničke obrazovne, odgojne i funkcionalne kompetencije.

MEĐUPREDMETNA KORELACIJA

- **Hemija** – ostvarena je kroz primjenu hemijskih termina i simbola, semantičko razumijevanje termina i izvođenje eksperimenata. Hemijski sadržaji integrisani su s drugim elementima dramskog procesa.
- **Bosanski jezik i književnost** – povezanost je ostvarena kroz analizu likova, pisanje biografije lika, imenovanje osobina i karaktera, pisanje ličnih osvrta i zabilješki te razvoj dikcijskih vještina.
- **Dramska pedagogija** – predstavljala je integrativni okvir prakse. Dramske tehnike i metode korištene su za obradu nastavnih sadržaja, razvoj izražavanja, kreativnosti, samopouzdanja i komunikacijskih kompetencija.
- **Likovna kultura/kreativno izražavanje** – povezana je s izradom i likovnim oblikovanjem rekvizita i prostora, posebno pozorišne maske.

AKTIVNOSTI

Priprema i planiranje

- Realizaciji je prethodilo osmišljavanje međupredmetnog pristupa koji povezuje hemiju, bosanski jezik i književnost i dramsku pedagogiju. Predmetne nastavnice su tokom prethodnih mjeseci sarađivale **dva puta sedmično**, neposredno ili putem Vibera, pri čemu su dogovarale korake rada, pratile i vrednovale učenička postignuća te prilagođavale aktivnosti potrebama učenika.
- Planiranje je obuhvatalo aktivnosti povezane s hemijskim eksperimentom, izradom pozorišne maske i dramskim zadacima, uz istovremeno praćenje učešća učenika i izazova povezanih s njihovim izostancima.

Uvođenje učenika u dramski process

- Učenici su postepeno upoznavani s dramskim tehnikama i načinima rada. Posebna pažnja posvećena je učenicima koji nisu imali prethodno iskustvo javnog nastupa ove vrste. Kroz kontinuirano poticanje i podršku stvarani su uslovi za njihovo aktivno uključivanje.

Primjena maske

- Karakterne pozorišne maske korištene su kao didaktičko sredstvo i rekvizit. Njena funkcija nije bila samo scenska, već i pedagoška: učenicima je omogućavala da lakše iskažu misli, potrebe i osjećanja te da se oslobode dijela nelagode povezane s javnim nastupom.
- Kod učenika koji su masku koristili u procesu karakterizacije lika, vizuelno predstavljene crte služile su kao podsticaj za uočavanje i analiziranje karakternih osobina.

Međupredmetne aktivnosti

- U okviru korelacije hemije i bosanskog jezika i književnosti realizovane su aktivnosti koje su uključivale hemijski eksperiment, rad s hemijskim terminima i simbolima, kao i jezičko-književne i dikcijske zadatke.
- Učenici su znanja povezivali s dramskim situacijama, čime je omogućena primjena sadržaja u drugačijem i kreativnijem kontekstu.

Rad učenika

- Učenici su učestvovali u različitim oblicima aktivnosti: dramskom izvođenju, rješavanju dramskih zadataka, radu s maskom, eksperimentima, pisanju biografije i karakterizaciji lika te pisanju ličnih refleksija i zabilješki.
- Indirektno uključeni učenici doprinosili su realizaciji kroz publiku i podršku, izradu rekvizita, likovno oblikovanje prostora i alternacije.

Praćenje i podrška

- Praćenje je realizovano kroz kontinuiranu saradnju nastavnica, praćenje i vrednovanje učeničkih postignuća, učeničke refleksije i zabilješke, kao i dokumentovanje procesa fotografijama i videozapisima.
- Podrška učenicima posebno je bila usmjerena na prevazilaženje treme, osnaživanje učenika koji su imali teškoće u javnom nastupu i pretvaranje uočenih slabosti u razvojne potencijale.

Završna refleksija

- Važan element završnog praćenja predstavljale su **učeničke refleksije i zabilješke nastale tokom dramskog procesa**. One su korištene kao jedan od ključnih pokazatelja uspješnosti prakse i dokumentovane su, između ostalog, u PPT prezentaciji.

OSTVARENI ISHODI

Obrazovni ishodi

Učenici su kroz praksu:

- razvijali funkcionalno i primjenjivo znanje;
- unaprijedili razumijevanje i primjenu hemijskih termina i simbola;
- razvijali razumijevanje semantičkih značenja termina i načela dramske pedagogije;
- primjenjivali dramske tehnike i metode;
- razvijali čitalačku pismenost kroz pisanje biografije lika, karakterizaciju i pisanje ličnih osvrta;
- povezivali sadržaje hemije, bosanskog jezika i književnosti i dramske pedagogije;
- uspješno izvršavali dramske zadatke i učestvovali u različitim dramskim situacijama.

Funkcionalni ishodi

Posebno su razvijane sposobnosti:

- javnog nastupa i izražavanja;
- verbalnog i neverbalnog izražavanja misli, potreba i osjećanja;
- kritičkog mišljenja;
- uočavanja i analiziranja karakternih osobina;
- kreativnog izražavanja;
- primjene znanja u novim i praktičnim situacijama;
- komunikacije i saradnje;
- samostalnog i odgovornog izvršavanja zadataka;
- istraživanja i povezivanja sadržaja različitih nastavnih oblasti.

Odgojni ishodi

Kod učenika su razvijani:

- samopouzdanje i sigurnost u vlastito izražavanje;
- odgovornost;
- kultura dijaloga;
- saradnički odnosi;
- međusobna podrška;
- spremnost za aktivno učešće u zajedničkim aktivnostima;
- upornost u savladavanju početnih teškoća;
- kreativnost i otvorenost prema novim načinima učenja.
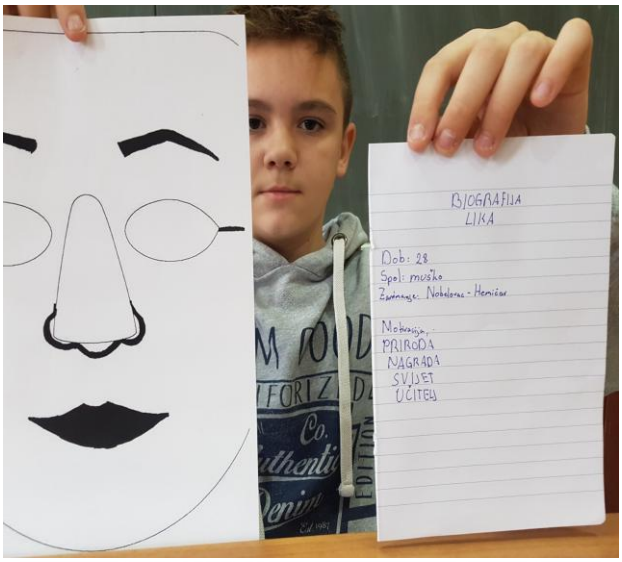
Prilozi: